

Johanna WESTERBRINK-WIRTZ

Wanneer ik in Christelijk Vrouwenleven een eerbiedig woord van nagedachtenis wijd, doe ik dit als vriendin, niet als autrice. Haar literair werk zal zeker door anderen in literaire rubrieken besproken worden. De boeken van Mevr. Westerbrink-Wirtz zijn dat waard. Zij beleefde geen stormachtige successen met haar werken, zooveelste en zooveelste druk. Als jong meisje gaf zij reeds zoo'n fijn geluid. Toen zij met haar ouders naar Groningen verhuisde begon ze al spoedig te schrijven, op school dichtte zij reeds.

Maar zij was niet spoedig met haar werk tevreden, kon zij haar gevoel niet uiten, zooals zij voelde, dat het literair moest, dan ging het geschrevene onverbiddelijk de prullenmand in.

Johanna Wirtz maakt in haar jeugd deel uit van het kringetje, dat zich om den heer A. J. Hoogenbirk verzamelde. Door de oprichting van Ons Tijdschrift kwam deze merkwaardige redacteur in aanraking met vele jonge krachten, die hij hartelijk aanmoedigde. Zoo kwam de heer Hoogenbirk tot de oprichting van het Christelijk Letterkundig Verbond, wiens begin en groei je nauwkeurig in de eerste jaargangen van Ons Tijdschrift in de correspondentie kon nagaan. Wij jonge vrouwen: Jo Wirtz, Anke v. d. Vlies (Enka), Joh. de Liefde en ik, behoorden ook tot dit kringetje en voelden ons zeer tot elkaar aangetrokken. Jo Wirtz ± 14 jaar jonger dan wij leefde met heel haar hart mee. Wat zagen wij in den aller eersten tijd van het Letterkundig Verbond op tegen de medewerkers van Ons Tijdschrift, dien we

als „grooten” eerden. Die waren verder dan wij. En toch, er leefde een drang in ons naar eene andere letterkundige uiting.

Al was de heer Hoogenbirk fel Anti Nieuw Gidser, deze beweging stootte ons af, maar trok ook onweerstaanbaar aan. Onze kring zette uit. Buckman, v. As, Lens e.a. kwamen er bij. Hoogenbirk moest ten slotte wijken voor de zich opdringende krachten. De jonge leden traden op in al den overmoed der jeugd. Enka ging politieke paden betreden, mij ook heel even meeslepend. Maar politiek heb ik altijd iets vreeslijks gevonden, ook al ging het om den nood der arbeidende wereld, ik trok me terug. Jo de Liefde met haar zwakke gezondheid beoefende veilig in haar stil huis de literatuur. Enka begaf zich op de markt des levens. Eens toen zij uit een rumoerige arbeidersvergadering kwam, waar in den rook en smook fel gedebatteerd was, riep zij stralend: „zie je, dat is nu leven”.

Jo Wirtz ging een anderen kant uit. Echt vrouwelijk, fijnzinnig meisje, trouwde zij jong.

Nauwelijks getrouwd, vroeg zij Enka en mij te logeeren, in de mooie boschrijke Heemse gem. Hardenberg, waar haar man hoofd der Christelijke school geworden was.

Wilt gij Joh. Westerbrink-Wirtz kennen in haar liefde en idealen luister dan eens naar het liedje, dat zij in 1902, 7e jaargang No. 1, zong van den Nachtegaal: couplet 4.

*Maar voor wie, ja voor wie zingt die vogel zijn lied
Zie daar ginds in den boom is een nestje gemaakt
Daarin liggen drie eitjes zoo zorgvol bewaakt
Zóó verborgen in 't nest, dat men nauwelijks ze ziet*



foto Archief.

*Voor zijn gaaike, dat broendt, zingt de vogel zijn lied
Maar voor u en voor mij zingt de nachtegaal niet.*

Oog en liefde voor het vogelpaartje in het nestje, dat bezat Joh. Wirtz. Zoo spreidde zij ook haar eigen nestje dat Enka en ik bewonderen mochten.

Joh. Wirtz stamde uit een echt Rotterdamsch geslacht. Grootvader Wirtz stond vooraan in gezonde, geen ziekelijke gezelschapsskringen en overal bekend als een man van gedegen godsvrucht en geestelijke wijsheid. Vader onderwijzman, later inspecteur van het L.O. bracht haar in de sfeer van opvoedkunde en hard geestelijk werken, onze Jo, veel jonger dan wij, had niets van den strijd lust op elk gebied, die Enka kenmerkte en ook niets voor Joh. Breevoorts soms onberaden hartstochtelijkheid.

Wat hebben wij gewandeld, gelachen en geboomd in de boschrijke lanen van Hardenberg! Jo's man zei nooit veel, maar Jo bracht ons heelemaal in de sfeer van Ulffers Oostloorn, daar liepen de typen rond die Ulffers ten voeten uit geteekend had. Ik schrijf ze niet op, zij waren er. En enkelen mochten wij ontmoeten. Wij vonden veel punten van aanraking met de bewoners van dit dorp, zoo dicht bij de Duitse grens. Enka, gevat in elk debat, vurig en fel. Jo zoo nu en dan een woordje meepratend, innerlijk genietend van het literaire steekspel, rustig uiterlijk soms koel. Joh. Breevoort de woorden eerst vindend onder het naar huis gaan, uit gebrek aan conversatietalent.

Wij bleven langer ongetrouwd dan Jo. Maar zij had haar nestje gevonden. Zelf voelde zij schrijven en dichten als haar roeping. 't Werd haar nooit een liefhebberijtje, maar haar man en kinderen stelde zij als de allereerste opgave van haar leven. Geheel zwijgen kon zij niet, daarvoor merkt zij te scherp op en had zij te veel te zeggen. Nu vergader ik materiaal als huisvrouw en moeder, dat zal mij later te pas komen, als God me meer ruimte geeft bij het opgroeien der kinderen. Of het haar veel strijd heeft gekost? Joh. Westerbrink liet zich niet gemakkelijk uit, zij kon de hevigste ontroering binnenhouden redeneerde ook in zich zelf rustig verstandelijk.

Haar eerste roman, geeft blijk, dat de pro-

blemen, die indertijd in vrouwenharten leefden en ook in de brieven van Enka en mij werden aangeraakt, terdege door haar overdacht en doorvoeld waren.

Toen de kinderen eenmaal grooter werden, begon Mevr. Westerbrink veel te geven en in al haar boeken ligt de bezonken levenswijsheid van de vrouw en de moeder, die haar eigen kinderen en zij die door de werkzaamheid van haar man met haar in aanraking kwamen ten volle heeft doorschouwd.

Bij de geboorte van haar jongste kind dichtte zij haar overal bekende liedje:

*Kindeke mijn, kindeke mijn,
jij met je krulletjes zijg en fijn,
jij met je wangetjes rozig en zacht,
met je klein mondje dat minnelijk lacht.
Kindeke klein, kindeke mijn,
wat is het zalig om moeder te zijn.*

Wat was zij blij met haar nakomertje. Zij was eene ernstige moeder. Dat zieltje God haar gevend als een pand om het ten hemel te leiden. Zij kon ook een angstige moeder zijn als ze dacht aan de wereld vol zonde en kwaad en onreinheid, die gereed staat elk kindje op te vangen en dat ze zoo graag beveiligen wilde.

Maar zij was ook een biddende moeder:

*Heiland ik breng U het kindeke mijn
Draag het ten leven of draag het ten dood
Neem het mij klein of bewaar het mij groot.*

God heeft haar haar kinderen groot laten zien. Zij wist: het veiligst is 't, dicht bij den Heiland te zijn. Maar zij zijn toch nog niet zoo groot, dat zij moeder konden missen.

De eenzaamheid is zoo wijd vooral voor de treurende meisjes die nog geen eigen gezin bezitten. De lieve vertrouwde klank van haar stem, week weg. Haar wijze rustige leiding, haar vriendelijke moederzorg.

Maar zij leeft, leeft bij den Heere. En wat de kinderen overhielden is eene rijke herinnering aan moederlijke liefde.

Toen Joh. Wirtz met haar man, me eens in Soest bezocht logeerde een nichtje bij me, nu ook al jong moedertje. En ze dacht: „Wat zou ik eens graag met haar praten”. Dat innig, groote geluk hebben haar kinderen mogen smaken.

Wat was ze beheerscht toen zij tien jaar geleden haar beminden man verloor. Wat informeerde zij vóór zijn dood, telkens naar mijn man, die door zoo'n ernstig maaglijden geteisterd werd.

Het hooge Moederschap dat zich uitte in: Draag het ten leven en draag het ten dood, de algeheele overgave aan den Heere, zal ook de troost der kinderen zijn.

Nu hebben haar kinderen deze eminente moeder verloren. Moeder wier „gouden teugels” zij nooit hebben gevoeld, die vaders plaats innam, toen God de Heere moeder alleen liet blijven.

Het schreiend gemis is Moeder nooit te boven gekomen. Zij droeg het dapper en liet alleen opwekking voor haar kinderen over.

Haar eenigst begeeren was, dat haar klein-kind grootmoeder nog mocht leeren kennen, haar kinderen gaf zij vol berusting in Gods handen over, wetend dat zij zich met Gods hulp door het leven zouden slaan, zij had hen immers tot zelfstandigheid en met God opgevoed!

Mevrouw Westerbrink heeft veel geleden op haar ziekbed, dat reeds in Maart van dit jaar begon. Nooit sterk, genoot zij daarvóór een goede gezondheid. Na haar twee operatie's in de hevigste pijnen uitte zij nooit een klacht, tot bewondering van allen, die haar verpleegden.

Vroeg je, hoe gaat het, dan was 't altijd: „'t Gaat wel”.

Zij bezat een rotsvast geloof, een sterk vertrouwen op den Heere. In de laatste dagen niet bij kennis, wisten haar kinderen, dat zij nog wel begeerde bij hen te blijven, maar zij was volkomen bereid om heen te gaan. De heerlijkheid wachtte immers bij God!

't Was net of zij in de inspanning na vaders dood, toen haar jongste nog slechts acht jaren telde, in de verschrikkingen van den oorlog, lichamenlijk afbrokkelde onder 's levens last. Zij de altijd ijverige kon weinig meer werken, al bleef zij de sterke vriendelijke spil, waaromheen het heele gezin draaide.

Nu verlosté de Heere haar uit lichaamspijn en zieleleed vanwege den oorlog. Zij was nooit bang. In haar Godsvertrouwen vinden de kin-

deren kracht, het leven zonder Moeder opnieuw in te gaan.

Vinden wij christenvrouwen ook troost en kracht in dit mooie sterke vrouwenleven. Haar werk zal blijven. Iedere moeder kon en kan met gerustheid de boeken van Mevr. Westerbrink-Wirtz haar kinderen in handen geven en zij zelf is een lichtend voorbeeld van liefde en trouw en mededoogen in deze ontstellende tijden van verblindheid, haat en verwarring.

Van Enka schreef ik eens: zij heeft van Eedens liedje beleefd:

Ik heb op aarde wonderlijk, gewankeld her en der, dies leidde mij bijzonderlijk, een zachte stille ster”.

Joh. Westerbrink-Wirtz heeft nooit gewankeld. De ster, het licht der wereld, uit de duistere wolken opgegaan, hield zij in 't oog. Jezus Christus. De ster van haar geloof in de volkomen verzoening van al hare zonden, de ster der gereformeerde belijdenis, die zij nooit verliet, de belijdenis die haar bond, en toch weer zoo'n ruim hart gaf, dat zij elke christenvrouw, ook al verschilde deze in gevoelen met het hare, de zusterhand reiken wilde.

Er gaat nog een kracht van haar eenvoudig rustig wezen, dat zich uitte in objectief belletristisch werk, dat hoe verstandelijk en bedachtzaam toch wel een ondergrond van diepe ontroering en levenswarmte bezat.

De gedachtenis van Mevrouw J. W. Westerbrink-Wirtz zal in den kring van haar familie en in aller Christenvrouwen hart, tot zegening blijven.

M. G. Bakhoven-Michels
Joh. Breevoort.

LEVEN

*Gelijk de lente-zonnewarmte
het ijs ontdooit;
de roos heur blaadjens één voor ééne
zoet-stil ontplooit;
gelijk het worstelende beekje
aan de aarde ontwelt;
het dorre hart, in liefde ontstoken,
van weelde zwelt; —
zoo gaat het ook Uw dienstmaagd, Heere!
Zij leeft en groeit
totdat zij — U zij lof en eere! —
in U ontbloeit.*

(Uit Stamelingen)